

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

INSTRUKTIONER

2022-06-01

Ärendenummer
NV-04866-22

Magdalena Gleisner
Tel: 010-698 10 22
magdalena.gleisner
@naturvardsverket.se

Instruktioner för ansökan om statsbidrag för utredning av föroreningskador år 2023-2024

Inledning:

Staten bekostar utredning och avhjälpande av föroreningskador där det inte finns någon som enligt miljöbalken är ansvarig. Länsstyrelsen ansöker om statsbidrag eller statligt stöd hos Naturvårdsverket, anslag 1:4, anslagspost 1 *Sanering och efterbehandling av förorenade områden*. Hur den statliga finansieringen får användas anges i:

- Naturvårdsverkets regleringsbrev avseende 2023.
- Förordning (2004:100) om statsbidrag för avhjälpande av föroreningskador (nedan benämnd bidragsförordningen).
- Förordningen (2022:98) om statligt stöd till åtgärder för efterbehandling av föroreningskador.
- Senaste utgåvan av Naturvårdsverkets Kvalitetsmanual för användning och hantering av statlig finansiering till avhjälpande av föroreningskador.

Naturvårdsverket hanterar inkomna ansökningar i enlighet med reglerna om ärendehantering i förvaltningslagen (2017:900).

Inför 2023-års utredningsomgång:

- Inför 2023 ser 1:4-anslaget för närvarande ut att minska kraftigt, varvid **utrymmet för utredningsposten 2023 behöver sänkas**.
- Önskvärt är att länsstyrelsen ansöker om **utredningsobjekt med PFAS som förorening**.
- **Ansökan om omfördelning av beviljat bidrag** för redan pågående utredningar ska göras samlat i Tabell C, men däremot inte separat löpande under året.

- **Länsstyrelsernas regionala webbsidor för förorenade områden** görs tillgängliga senast den 15 oktober 2022 via länsstyrelsens webbplats, samt att **webblänk** till de regionala webbsidorna anges.

Definitioner:

Enligt bidragsförordningen 2 § 3 får bidrag ges i den utsträckning det finns medel till den utredning som behövs för att avhjälpandeåtgärder ska kunna genomföras. Enligt senaste utgåvan av kvalitetsmanualen definieras utredningsskedet som det skede där det utförs den utredning som behövs för att avhjälpandeåtgärder ska kunna genomföras. Här ingår MIFO fas 2, förstudie och huvudstudie.

Huvudtillfället den 15 oktober är årets stora ansökningstillfälle för bidrag för utredningar, så att beslutade objekt kan komma igång redan under kvartal ett vilket möjliggör att förseningar i tidplaner undviks i största mån. Det är också vid huvudtillfället som den största delen av årets budget för utredningar fördelas, och det är här som länsstyrelsen ansöker om bidrag för nya större utredningar.

Kompletteringstillfället den 15 februari är ett mindre ansökningstillfälle med mer begränsad budget jämfört med vid huvudtillfället på hösten. Avsikten med kompletteringstillfället är primärt att kunna bevilja kompletterande bidrag för enstaka redan pågående utredningar som länsstyrelsen av någon anledning inte ansökte om bidrag för i huvudtillfället under föregående höst. Detta så att dessa redan pågående utredningar kan slutföras så snabbt som möjligt och därmed slipper pausas till kommande huvudtillfälle nästa höst. Det leder till att fler färdigutredda objekt därefter snabbare kan gå vidare till åtgärdsfas, och det leder i sin tur till att åtgärdstakten ökas och miljömålet Giftfri miljö snabbare kan nås. Vid kompletteringstillfället ansöker länsstyrelserna således endast om ett färre antal objekt som har behov av kompletterande bidrag.

Ekonomiska ramar:

Inför 2023 ser 1:4-anslaget för närvarande ut att minska med cirka 36% jämfört med nivåerna som det legat på de senaste åren. Utrymmet för utredningsposten 2023 behöver därmed sänkas, och är i dagsläget planerad till cirka 32 miljoner kronor. Dock är cirka 11,6 miljoner kronor redan fördelade genom beslut på vår bemyndiganderam. Det innebär att Naturvårdsverket kan fördela cirka 20,4 miljoner kronor till nya utredningar för år 2023.

Naturvårdsverkets inriktning:

Statsbidrag för utredning kan sökas för alla objekt där det inte finns någon ansvarig verksamhetsutövare.

Det är viktigt med en variation av utredningar. Både sådana utredningar som leder till större och mer kostsamma åtgärdsprojekt, men även sådana som leder

till mindre åtgärder. Detta är viktigt för att få till ett jämnt flöde av åtgärder, så att utrymmet på anslaget kan användas effektivt.

I utredningsskedet tar vi inte ställning till om det ansöka objektet i den framtida åtgärdsfasen kommer gå som vanliga åtgärder eller som åtgärd av förorenad mark inför bostadsbyggande. I utredningsskedet tar vi heller inte ställning till om det ansökta objektet kommer ses som statsbidrag eller statligt stöd.

I Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2022 framgår att anslagspost 1 får användas för utgifter för att förebygga och förhindra stora saneringskostnader och risker med PFAS. I dagsläget finns dock mycket få färdigutredda PFAS-objekt som är redo att gå in i åtgärdsfas. Naturvårdsverket välkomnar därför särskilt att länsstyrelsen ansöker om bidrag för utredning av fler PFAS-objekt, så att takten på PFAS-objekten kan öka.

Naturvårdsverket ser också ett värde i att arbeta vidare med riskklassning av objekt, dels för att eventuellt avfärda objekt där det inte finns något åtgärdsbehov och dels för att identifiera objekt där det troligen finns risker som medför åtgärdsbehov. Även för år 2023 välkomnar Naturvårdsverket att länsstyrelsen inkommer med ansökningar om MIFO fas 2-undersökningar.

Utgångspunkter vid fördelning av bidrag för utredningar:

- I första hand prioriteras färdigställande av redan pågående utredningsfaser före påbörjande av nya utredningsfaser.
- Bidrag tilldelas därefter de ansökta objekt som länsstyrelserna rangordnat högst inom sina respektive län enligt Tabell A i Bilaga 1. Detta i den mån det är möjligt med hänsyn till befintlig budget, samt att objekten ifråga är nationellt prioriterade och i enlighet med vad som angivits i dessa instruktioner för ansökan om bidrag för utredningar.
- Bidrag kan endast beviljas för ansökta objekt där underlaget är komplett.
- Hänsyn tas till antalet pågående utredningsobjekt som finns per länsstyrelse, men som inte beräknas bli slutförda under budgetåren 2022 och 2023 (dvs. enligt redovisning av ekonomisk prognos i Tabell B i Bilaga 1). Detta för att säkerställa att det finns kapacitet för att projekten ska kunna slutföras under beslutade år.
- Prioritering av objekt görs så att respektive länsstyrelse får ett jämnt flöde av olika typer av undersökningar, bidragsbelopp och riskklasser.
- Objekt med PFAS-förorening prioriteras för att förebygga och förhindra stora saneringskostnader och risker med PFAS.
- MIFO fas 2-undersökningar prioriteras för att få in fler objekt i åtgärd, men även för att kunna avfärda objekt där det inte föreligger någon risk.

Utbetalning av bidraget för utredningar:

Bidraget betalas ut av Naturvårdsverket till länsstyrelsens bankgirokonto (SCR-konto). Vilket bankgirokonto som används har överenskommit centralt.

Länsstyrelserna får bidragen från huvudtillfället utbetalda efter att bokslut rapporterats i den ekonomiska årsredovisningen EBH till Naturvårdsverket. Redovisade oförbrukade obundna bidrag från föregående år dras av från det belopp som utbetalas från huvudtillfället det ansökta året. I och med att länsstyrelsen använder bidraget accepteras också villkoren för bidraget. Bidrag från kompletteringstillfället betalas ut separat.

Bidrag för utredningar ska användas det eller de år som beslutet gäller för.

Oförbrukat medel (per den 31 december 2021) var, efter de gemensamma ansträngningar som gjorts under 2021, mindre än året innan.

Oförbrukat medel (mkr)	Årsskifte
269	2017/2018
466	2018/2019
512	2019/2020
386	2020/2021
340	2021/2022

Det finns förklaringar till de oförbrukade medlen, men det är viktigt att följa anslagsförordningen (2011:223) som anger att medel ska betalas ut i nära anslutning till när de förbrukas. Naturvårdsverket fortsätter sitt arbete med att minska de oförbrukade medlen, dels för att följa anslagsförordningen, dels för att en aktiv användning av anslaget ger störst miljönytta när det används där det behövs mest.

Förutsättningar för att söka bidrag för utredningar:

Det går att söka bidrag för ettåriga utredningar eller utredningar som löper över flera år. Det senare gäller i första hand mer omfattande utredningar, såsom huvudstudier där flera år ofta behövs för att slutföra utredningen. Ifall länsstyrelsen söker bidrag för två år behöver skälen för detta redogöras för.

Länsstyrelsen kan ansöka om kompletterande bidrag för att färdigställa redan pågående utredningar.

Vill länsstyrelsen ansöka om bidrag för ett objekt som går in i en ny utredningsfas så ska den fasen planeras att starta år 2023. Länsstyrelsen kan inte söka bidrag för nya utredningsfaser som är planerade att starta år 2024 eller senare.

I utredningsskedet jämkas som huvudregel inte utredningskostnaderna¹, vilket innebär att det endast är möjligt att söka bidrag för utredningar om det inte finns någon som är ansvarig verksamhetsutövare. Om ansvarig verksamhetsutövare finns, ska denne stå för utredningskostnaderna. När projektet framöver kommer in i åtgärdsfas kan erlagda utredningskostnader avräknas från totalbeloppet vid en så kallad jämkning.

Aktuella ansökningar avser bidrag för utredningar (MIFO fas 2, förstudie, huvudstudie), men omfattar inte den senare projekterings/åtgärdsförberedelse- eller åtgärdsfasen. Ansökningarna ska avse specifika objekt som ligger i EBH-stödet, d.v.s. det går inte att söka bidrag för tillsynsprojekt. Det är viktigt att det inte har påbörjats något avhjälpandearbete i det ansökta projektet eftersom Naturvårdsverket inte beviljar bidrag retroaktivt då det strider mot EU-förordningens² krav på stimulansseffekt. Möjligheten att erhålla bidrag begränsas ytterligare i enlighet med vad som anges i 8 och 8 a §§ bidragsförordningen.

Angående omfördelning av beviljat bidrag:

Om utredningen drar ut på tiden (dvs. till kvartal två 2023 eller längre fram) ska länsstyrelsen ansöka om omfördelning av bidraget för att få använda det oförbrukade uppbundna bidraget under 2023. Ansökan om omfördelning av bidraget ska göras samlat via Tabell C i Bilaga 1 i länsstyrelsens ansökan vid antingen huvudtillfället den 15 oktober eller vid kompletteringstillfället den 15 februari, men däremot inte som separata ansökningar löpande under resten av året.

Länsstyrelsen behöver däremot inte ansöka om omfördelning av beviljat bidrag för redan pågående utredningar för de projekt som pågått under 2022 och där kvarvarande uppbundet bidrag betalas ut av länsstyrelsen till huvudmannen under första kvartalet år 2023³. Kostnaderna ska ha uppkommit under år 2022 och vara beräknade att betalas ut i nära anslutning till årsskiftet 2022/2023, allra senast under första kvartalet 2023.

Vad ansökan om bidrag för utredningar ska innehålla:

Naturvårdsverket vill att länsstyrelsen använder bifogade mallar för att ansöka om bidrag för utredningar av prioriterade förorenade områden.

Naturvårdsverket förordar att länsstyrelsen ansöker för flera objekt i sitt län, så att det finns något ”reservprojekt” på ansökningslistan. Anledningen är att det då

---

¹ Se exempelvis MÖD 2005:30, MÖD 2010:17 och Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 11 december 2017 mål nr M 682-17 och 683-17.

² Kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 av den 17 juni 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt art 107 och 108 i fördraget.

³ Till exempel att en slutredovisning saknas och/eller att fakturor återstår att betala, men att själva utredningarna/projektarbetet är klara.

finns fler projekt att välja bland, ifall det som beviljats av någon anledning inte kan utföras.

Följande uppgifter ska finnas med i ansökan om bidrag för utredningar:

- Länsstyrelsen ska motivera ansökan, och använda de bifogade mallarna (Bilaga 1-2) som stöd för att skriva ansökan. Till huvudtillfället den 15 oktober ifylls samtliga Tabeller A, B och C i Bilaga 1. Till kompletteringstillfället den 15 februari ifylls endast Tabell A och C i Bilaga 1:
  - Tabell A: Sammanställning och rangordning av ansökta utredningsobjekt 2023 och 2024. I denna tabell anges enbart nytt bidrag som länsstyrelsen ansöker om.
  - Tabell B: Redovisning den 15 oktober av ekonomisk prognos för samtliga pågående utredningsobjekt, dvs. sådana utredningar där länsstyrelsen har fått bidrag beviljade för 2022, inklusive sådana som fått beslut om omfördelning från ett annat år till 2022 (enligt Instruktion för ekonomisk årsredovisning, EBH 2022, som skickades ut via e-post till länsstyrelserna den 11 april 2022). Ange:
    - utredningens namn enligt EBH-stödet,
    - samtliga år som utredningen beviljats bidrag,
    - typ av utredning,
    - redovisning av faktiska oförbrukade bidrag per den 30 september 2022,
    - prognos/uppskattning av oförbrukade bidrag uppbundna i avtal per den 31 december 2022 (det faktiska utfallet av 2022 ska redovisas i samband med den ekonomiska årsredovisningen EBH för 2022, som länsstyrelserna skickar in den 31 januari 2023),
    - kortfattad motivering till varför utredningen inte slutförts,
    - information om när utredningen är planerad att slutföras.
  - Tabell C: Ansökan om omfördelning av bidrag för redan pågående utredningar görs i denna tabell. Ange:
    - utredningens namn enligt EBH-stödet,
    - typ av utredning,
    - belopp som behöver omfördelas,
    - från år – till år,
    - orsak till behovet av omfördelning.
- De uppgifter som förs in i Bilaga 1-2 ska vara hämtade ur EBH-stödet och vara uppdaterade.

- Naturvårdsverket vill att länsstyrelsen rangordnar de utredningar som bidrag söks för (Tabell A i Bilaga 1). Rangordningen ska utgå ifrån de åtgärder som är mest angelägna utifrån ett hälso- och miljöskyddsperspektiv.

Ansvaret:

- Vid ansökan om utredningar t o m förstudie ska länsstyrelsen tillsammans med ansökan upprätta en preliminär bedömning av ansvaret, som ska ingå i ansökan via Bilaga 2. En sådan bedömning kan vara översiktlig och anpassas till tillgången på information och utredningsskede (se avsnitt 5.2 i Naturvårdsverkets Kvalitetsmanual). Inför en huvudstudie behöver ansökan fördjupas och kompletteras med en fullständig ansvarsutredning (se punkten nedan).
- Vid ansökan om huvudstudie ska en ansvarsutredning ha upprättats av tillsynsmyndigheten, och ansvarsutredningen ska bifogas med ansökan. Om länsstyrelsen inte är tillsynsmyndighet ska det framgå av ansökningshandlingarna att länsstyrelsen har granskat ansvarsutredningen och delat tillsynsmyndighetens bedömning. Ansvarsutredningen bifogas ansökan. Ansvarsutredningen bör upprättas enligt mallen i Naturvårdsverkets Kvalitetsmanual, Bilaga 1. Beskriv förutsättningarna i enlighet med rubrikerna i mallen. Notera att det ska föras resonemang kring förvaringsfall och nyttan med utredningen. Vid ansökan om huvudstudie föreligger inget behov av att föra resonemang kring eventuell värdeökning enligt 10 kap. 9 § miljöbalken (10 kap. 5 § miljöbalken i dess lydelse före den 1 augusti 2007). Värdeökningsfrågan aktualiseras först i åtgärdsskedet. Naturvårdsverket vill dessutom uppmärksamma länsstyrelsen på att även i de fall det redan finns en upprättad ansvarsutredning som Naturvårdsverket granskat som är äldre än 12 månader, måste den uppdateras. Anledningen till krav på uppdatering är att det tillkommer ny praxis kontinuerligt, samt att bolagsstrukturer, ägarförhållanden till marken och det förorenade områdets avgränsning kan ha förändrats. En ansvarsutredning är således ett levande dokument.

Vad som ryms / inte ryms i länsstyrelsens ansökan:

- Ansökan om eventuellt projektstöd (t.ex. SGI:s Korttidsstöd) för det aktuella objektet ska ingå i ansökan för respektive projekt.
- Länsstyrelsen kan söka bidrag för de kommunala huvudmännens upphandling av miljötekniska undersökningar. Det går däremot inte att söka bidrag för SGU:s upphandling av undersökningar.
- Naturvårdsverket beviljar inte bidrag till arbete med projektledning på länsstyrelserna. Bidrag kan heller inte sökas för endast genomgång och uppdatering av äldre material.

Övriga delar som också ska uppges i ansökningshandlingarna:

- Handläggartreffar och -sammankomster som finansieras av bidrag (t.ex. Sydlänsträffen, Mälarlänsträffen och Norrlänsträffen) söks på denna post. Utifrån Naturvårdsverkets regleringsbrev under anslag 1:4, ap.1, andra villkoret anges att *Anslagsposten får användas för att finansiera inventeringar, undersökningar och juridiska bedömningar eller andra utredningar som krävs som underlag för att genomföra åtgärder, för kunskapsuppbyggnad och kunskapsöverföring samt för framtagande av underlag för prioriteringar av framtida sanerings- och återställningsinsatser i landet.* Träffarnas innehåll behöver således ha en tydlig EBH-koppling (t.ex. erfarenhetsåterföring, studiebesök på relevanta bidragsprojekt, kompetensutveckling, demonstration av ny teknik, EBH-relaterad information) så att de främjar kunskapsuppbyggnad och kunskapsöverföring inom området.

Kostnader för resor, logi och middag får då inte ingå i ansökan utan bekostas av deltagarna själva. Träffarna ska hållas det år som bidrag söks för. Naturvårdsverket ska erbjudas möjlighet att delta på dessa träffar eftersom Naturvårdsverket finansierar dem, och det därmed innebär förbättrad samverkan mellan myndigheter. Programförslag ska bifogas med ansökan (Bilaga 3) till huvudtillfället den 15 oktober 2022.

- Länsstyrelsernas regionala webbsidor för förorenade områden görs tillgänglig senast 15 oktober 2022 via länsstyrelsens webbplats enligt den struktur som beslutats av Chefsgruppen för EBH. Innehållet i den nya webbaserade strukturen framgår av särskilt dokument som har skickats ut av Chefsgruppen för EBH under 2021. Notera att innehållet delvis är uppdaterat jämfört med den gamla Wordmallen, som därmed inte längre ska användas. Bestämmelser om krav på tillgänglighet till digital service som tillhandahålls av en offentlig aktör är anledningen till denna förändring, enligt Lagen om tillgänglighet till offentlig service.
- Webblänk till den plats på länsstyrelsens webbsida som motsvarar länsstyrelsernas regionala webbsidor för förorenade områden ska anges i länsstyrelsens ansökan både vid huvudtillfället den 15 oktober 2022, samt i kompletteringstillfället den 15 februari 2023.
- Prioriteringslistan ska dras ut med hjälp av EBH-stödets verktyg för prioriteringslistan, och bifogas med länsstyrelsens ansökan till huvudtillfället den 15 oktober 2022 (Bilaga 4). Excelfilen som genereras är i ett format som motsvarar Naturvårdsverkets krav (se Figur 1 sist i dokumentet). Om prioriteringslistan skickas in som pdf-fil till Naturvårdsverket är det viktigt att länsstyrelsen även skickar den i Excelformat. Manual för verktyget finns i EBH-stödet. Om det uppstår problem med uttaget av listan, vänligen kontakta förvaltningen av EBH-stödet.

Följande angivna bilagor* ska bifogas med ansökan:

- Bilaga 1 - Länsstyrelsen i x läns ansökan om statsbidrag för utredningar av föroreningskador år 2023-2024. Samtliga Tabeller A, B* och C ska fyllas i.
- Bilaga 2 - Beskrivning av respektive utredning (ansvarsutredningar och övriga rapporter som länsstyrelsen hänvisar till i beskrivningarna i Bilaga 2 ska skickas in till Naturvårdsverket via e-post).
- Bilaga 3* – Programförslag för handläggartäff 2023 (aktuellt endast för de länsstyrelser som ansöker om bidrag för handläggartäff).
- Bilaga 4* - Aktuell prioriteringslista, som skapats med hjälp av EBH-stödets verktyg för prioriteringslistan (om prioriteringslistan skickas in som pdf-fil till Naturvårdsverket är det viktigt att länsstyrelsen även skickar den i Excelformat).

* Bilaga 3 och Bilaga 4 skickas endast in vid huvudtillfället den 15 oktober 2022, samt att Tabell B i Bilaga 1 skickas endast in vid huvudtillfället den 15 oktober 2022.

Prio Id (EBH-stödet)	Objekt	Kommun	Primär bransch	RKL	Ansvarig finns	Primär förening	Fas	Kommentar
1	Id-nummer	Objektets namn enligt EBH-stödet	Kommunens namn	Ange bransch, tex "Sågverk med dopning"	Ange riskklass 1, 2, 3 eller 4	Delvis	Arsenik	Utredning
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
2	Id-nummer	Objektets namn enligt EBH-stödet	Kommunens namn	Ange bransch, tex "Sågverk med dopning"	Ange riskklass 1, 2, 3 eller 4	Delvis	Arsenik	Utredning
3								
4								
5								
6								

Figur 1. Bilden visar hur prioriteringslistan ser ut när den skapats i EBH-stödets verktyg.

EBH-stödet:

För utredningsobjekt som länsstyrelsen ansöker om bidrag för allra första gången ska länsstyrelsen i EBH-stödet välja ett alternativ i drop-down-listan under Kostnader --> Bidragsfinansierad utredning⁴. Detta så att Naturvårdsverket får åtkomst till det aktuella objektet och kan ta del av de dokument som laddats upp för objektet.

⁴ I en kommande uppdatering av EBH-stödet under 2022 kommer ändring att göras så att denna formulering anpassas till det nya regelverket som infördes den 3 mars 2022.

När ansökan ska vara inne hos Naturvårdsverket:

Ansökan ska ha inkommit till Naturvårdsverket **senast** den 15 oktober 2022 (huvudtillfället) respektive den 15 februari 2023 (kompletteringstillfället), och skickas via e-post till registrator@naturvardsverket.se. Märk ansökan i e-postmeddelandets ämnesrad med ärendenummer NV-04866-22.

Begärda kompletteringar:

Om det efter granskning föreligger ett behov av komplettering vill Naturvårdsverket flagga för att svarstiden blir kort för att den ansökta utredningen ska hinna prövas i fördelningsomgången inför bidragsbeslut.